

KERTINĖ
PARAŠTĖ

Sruoginytė prašnekina
„archaišką-modernišką“
Kukutį angliškai

Marcelijus Martinaitis, skaityantis savo eilėraščius Čikagoje.

Jono Kuprio nuotrauka

Marcelijaus Martinaitio Kukučio pažėmėdavo, liežuvių apversdavo koki rusišką, vokišką ar prancūzišką žodį. Neseniai Amerikoje išleistoje antologijoje *Two Worlds Walking* (Du pasauliai žingsniuoja, New Rivers Press, 1994) jis ima ir gražiai prabyla anglų kalba.

I Ameriką Kukutį išvedė New York'e gyvenanti poetė ir vertėja Laima Sruoginytė, išvertusi į anglų kalbą jau nemažą pluoštą naujosios lietuvių prozos ir poezijos. Savo įvadiniame žodyje ji aprašo magišką sankryžą — kaip Kukučio baladžių atradimas jai sutapo su Lietuvos atgimimu.

Su tomis baladėmis Sruoginytė pirmą sykį susitiko, dar besimokydama Vokietijoje veikiančioje lietuviškoje gimnazijoje, kur jas mokslieviams padainavo ten besilankantis Vytautas Kernagis. Ji prisimena, kad jau tada Martinaitio poezija ją giliai paveikė ir nusprendė ją išversti į anglų kalbą.

Netrukus po to, 1988 metų rudenį, Sruoginytė atvyko į Vilnių studijuoti lietuvių literatūros ir įžengė tiesiai į Sąjūdžio sukelto sūkuri. Tai įvyko po „nuostabių, vilties, atgimimo tikėjimo ir pasitikėjimo kupinos atgimimo vasaros, atėjusios po 50 tironijos ir kentėjimo metų“, rašo ji.

Prie šešiolikos baladžių vertimų pridėta žodyje apie

„Kukučio gyvenimą ir mirtį“ Marcelijus Martinaitis pavadina savo mitinį veikėją „karnavališkai kauke“. Jo žodžiais: „Aš esu ir šių baladžių autorius, ir jų 'persona' — kaukė“. Todėl baladėse girdime kontrapunktą: modernaus žmogaus, poezijos meistro, Vilniaus universiteto profesoriaus — ir kitos būtybės, su savo archaišku herojumi susiliejančio ir iš kolektyvinio pasaulio žodžius besisemančio Martinaitio, balsus.

Toksai „dvibalsiškumas“, poezijos dabartyje tebegyva tolima praeitis, kai kuriuos Vakarų komentatorius suerzino, kaip paprastas „atsilikimo“ ženklas. Savo knygoje *The Baltic Revolution* (1993) Anatol Lieven Kukučio Martinaitio pasaulėvaizdį sugretino su kai kurių Lietuvos politikų nesugebėjimu būti normaliais šiuolaikiniais žmonėmis: jie esą viena koja stovi dabartyje, o kita „garbingoje“ Lietuvos praeityje. „Istorijos pabaigos“ šauklys Francis Fukuyama neabejoja, kad tokius „archaiškus nacionalizmus“ ir jų poetinius atspindžius nušluos Vakarų idėjų ir „masių kultūros“ banga.

Ar toji visagalė banga, kaip koki atgyvenusių šapelį, užmarštinus naves ir Kukutį? Vadovaujantis tokia geležine „moderniškumo“ logika, ir Martinaitio bei Sruoginytės kūrybinės pastangos tebūtų beprasmiškas atgyvenusių ženklių dėliojimas.

O gal atsitiks atvirkščiai? Gal Kukučio balsas skambės nemažiau įtaigiai, kai Lieven'as ir Fukuyama bus jau seniai užmarštinę. Martinaitio poetinė perspektyva turėtų atrodyti labai „moderni“ šiuolaikiniais fizikams, kalbantiems apie „laiko ir erdvės kontinuumą“, t.y., tolydybę ir vientisumą. Kas skubantiems ir savo „tiesų“ nuodugnai nepatyrinėjusiems žurnalistams ar madingiems sociologams atrodo beviltsčiai „archaiška“, gali sužavėti modernius mokslininkus, menininkus, ar poetus, tuos Orfejus, o ne laikraštinių antraščių, bendrijos narius.

Taip atsitiko ir su „Kukučio“ vertimais. Jų autoriaus kontrapunktus atkurti vertėjams buvo dvigubai sunku, nes amerikiečių poezijoje dar neseniai buvo nelengva atrasti tokio dvibalsiškumo atitikmenų; poezijos ar-

Jei nebūtų MAŽOSIOS — nebūtų DIDŽIOSIOS

JONAS DAINAUSKAS

1994 metų vasarą Mažosios Lietuvos fondas (būstinė Montrealyje, Kanadoje) paskelbė konkursą rašiniams — mokslo veikalams — tema: „Mažosios Lietuvos reikšmė, svarba ir vaidmuo Didžiajai Lietuvai“.

Mažosios Lietuvos fondo Premijos vertinimo komisijos pirmininkas Vilius Pėteraitis, gavęs visų jūrų komisijos narių — Vilniaus universiteto prof. dr. B. Baltrušaitytės-Masionienės, Klaipėdos universiteto prof. dr. A. Kaukienės, Montrealio universiteto vyr. bibliotekos vedėjo V. A. Jonyno bei Jono Dainausko — sprendimus, pranešė, kad jūrų komisija nutarė paskelbti Mažosios Lietuvos fondo Dr. Vydūno premijos laureatu Vilniaus universiteto profesorį dr. Domą Kauną, laimėjusį 5,000 dolerių premiją už rankraštį „Mažosios Lietuvos knyga — lietuviškos knygos raida 1547-1940 m.“. Antroji premija, MLF valdybos pritarimu, skiriama dviem autoriams po 1,500 dolerių: muzikologei Danutei Petrauskaitei už rankraštį „Klaipėdos Muzikos mokykla 1923-1939 m.“ ir Klaipėdos universiteto docentui Albertui Juškai už rankraštį „Mažosios Lietuvos Bažnyčia“.

Premijos buvo įteiktos Mažosios Lietuvos Rezistencinio sąjūdžio ir Mažosios Lietuvos fondo suvažiavimo metu 1995 m. rugsėjo 2-3 d. Čikagoje, Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje.

Nuo 1547 iki 1807 metų Mažoji Lietuva davė 330 knygų lietuvių kalba, o nuo 1547 iki 1940 metų knygų bei smulkiųjų spausdinių lietuvių kalba (negalutiniais prof. Domo Kauno surinktais duomenimis) Mažosios Lietuvos lietuviškos spaudos palikimą sudaro 2,445 knygos, brošiūros ir vieno lakšto leidiniai. Toje vokiečių valdomoje Mažajoje Lietuvoje per keturis šimtmečius veikė 390 spausdinių, kurių 75 spausdino veik vien lietuvių kalba leidinius. Tuo tarpu Vilniaus Akademijos spausdė, pagrindinėje Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos spausdė, nuo 1576 iki 1805

chaiskosios ar „kolektyvinio pasaulio“ versmės jau atrodė išdžiūvusios. Tačiau Sruoginytės išverstas Kukutis į amerikiečių raštą įžengia jos dramatiškų perversmų laikais, pro ypatingus kultūros, „vaikšto dviejose pasauliuose“.

Antologijos redaktoriai tvirtina, jog lauktoji ir planuotoji masinė asimiliacija Jungtinėse Amerikos Valstybėse neįvyko. Didžiulis katilas, kuriame turėjo išstiepti skirtingos kultūros, nepajėgė jų sutirpinti. Charak-

Dr. Domas Kaunas, Vilniaus universiteto profesorius, Mažosios Lietuvos fondo Vydūno premijos laureatas, kalba Mažosios Lietuvos Rezistencinio sąjūdžio ir Mažosios Lietuvos fondo suvažiavimo metu, kuris vyko šiuo metu rugsėjo 2-3 dienomis Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje, Čikagoje.

Vytauto Jasinevičiaus nuotrauka

metu, t.y. per 230 metų, buvo išspausdinti 3,273 leidiniai, kurių 1,468 buvo lotynų kalba, 1,537 — lenkų kalba, 114 — lietuvių kalba, 31 kitom kalbom ir 123 buvo daugiakalbiai leidiniai. 18-ame amžiuje lietuvių kalba išleista 102 leidiniai, tačiau tie leidiniai nedaug ką davė lietuvių kalbai, nes jų tarpe buvo 9 laidos M. Olševskio maldaknygės *Broma atverta ing wicznasti*.

Mažajoje Lietuvoje lietuvių gyveno žmonės. Ji ten reikėsi kasdieniame gyvenime, bažnyčioje, mokykloje, tautodailėje, liaudies kūryboje, dainose, pasakose. Užtat dar daug reikia tyrinėjimų, kurie kaip galima pilniau parodytų visa tai mūsų dienoms. Tai juk visos Lietuvos istorijos lobyno sudėtinė dalis. Premijuoti veikalai tą praeitį parodo savitais, konkrečiais aspektais.

1) *Mažosios Lietuvos knyga* (vii, 1,398 puslapiai mašinraščio). Mažosios Lietuvos žemėse leistos lietuviškos knygos, sudarančios neatskiriama visos lietuvių kultūros palikimo dalį, raidos anali-

teris ir kultūra neišstipsta. Mūsų stiprybė, rašo redaktoriai, yra mūsų daugialypumas. Anot jų, būti amerikiečiu šiandien reiškia pripažinti tą daugialypumą. Todėl šiandien vis daugiau kalbama ne apie „amerikiečių“ literatūrą apsimai, bet apie Amerikos indėnų („čiabuvių amerikiečių“), Afrikos, Azijos, Lotynų Amerikos, žydų ir kt. kilmės amerikiečių raštą. Ir tiems antologijoje išspausdintiems autoriams, kaip ir Kukučio pagimdytoji, būdinga praeities ir dabaties, archaiškumo ir moderniškumo dialektika.

Taip į šią rinktinę natūraliai įėjo ir Laima Sruoginytė, „vaikščiojanti“ Amerikos ir Lietuvos kultūrose. „Aš užaugau kaip Amerikos lietuvė ir visad jaučiausi einanti tiltu tarp dviejų kultūrų“, rašo ji. Kaip Kukutis lietuvių mitologijoje, ji norėjo būti „žinių nešėja“. Bet kai ji nusprendė versti „Kukučio balades“, ji negalėjo įsivaizduoti, „koks tai bus sudėtingas ir daugialypis darbas, ir kaip toli jis mane nuves“.

Algirdas Landsbergis

zė sudėtingomis vokiečių valdžios viešpatavimo, nacionalinės spaudos bei natūralios asimiliacijos sąlygomis yra aktualus ir vienas svarbiausių mūsų istorijos mokslo uždavinių. Knygos tyrinėjimai integruoja nemažą literatūros, kalbotyros, ekonomikos ir kai kurių kitų joms artimų mokslo žinių. Mažosios Lietuvos knygos tyrinėjimų svarbą didina tai, kad be jų bus neįmanoma parašyti apibendrinančią lietuvių knygos istoriją.

Nepaisant tikybų skirtumų ir svetimų imperijų sienų, dirbtinai padalijusių lietuvių žemes į dvi dalis, Mažoji ir Didžioji Lietuva niekad neprarado vidinių gijų, rodančių ir išsaugojusių etninį, dvasinį, kultūrinį ir net daugeliu atvejų ekonominį bei politinį bendrumą. Tokių ryšių vienas svarbiausių, jei ne pats svarbiausias tiltas, buvo lietuviškoji spauda. Mažosios Lietuvos žemėse iš viso iki 1807 metų veikė 35 spausdė, iš kurių 16 spausdino lietuvių kalba.

Lietuvių kalba raštijoje bene pirmą kartą taip vispusiškai nagrinėjama knygos, o visų pirma lietuviškos knygos parengimas bei leidimas. Veikale aptariama: 1) knygų leidimo Mažajoje Lietuvoje iniciatoriai,

akstinai, 2) poligrafijos atsiradimas (poligrafija — „daugiraštiškumas“ — pramonė, apimanti visas spaudos gamybos rūšis), 3) knygų tematikos pirmosios kryptys, 4) prekyba knygomis, 5) leidimo organizacija, komercializmas, 6) leidinių tematikos plėtotė, 7) lietuviškos knygos platinimo specifika, 8) lietuviškos knygos leidimo sunkumai ir jų didėjimas, 9) lietuviško šrifto parengimas, 10) kalendorių vaidmuo lietuviškoje raštijoje. Mažajoje Lietuvoje lietuvių knygų leidyba susiformavo į savarankišką verslo sritį. Iki šiol „de viso“ nustatyta, jog per visą 1547-1940 metų laikotarpį išėjo 2,445 knygos ir smulkieji spausdiniai, nors, atrodo, kad jų (ypač smulkesnių spausdinių) buvo kur kas daugiau.

Leidybą stabdė kai kurie regioninio pobūdžio veiksniai. Didele kliūtimi laikytina iš leidėjų repertuaro iškritusi grožinė literatūra, kuri normaliomis sąlygomis užtikrina pastovų verslo finansavimo šaltinį. Mažosios Lietuvos knyginkystės plėtotę varžė ribotos gotišku raidynu spausdinamų leidinių tiražas. Visuotinio raštingumo sąlygomis knyga gotišku raidynu už Mažosios Lietuvos ribų paklauskos beveik neturė-

jo. Tautinės savimonės palaikymui svarbios evangelikų konfesinės literatūros nykimą spartinę kultūros pasaulėjimo procesas, kuriame dominavo vokiečių nacionalistinė ideologija, nes... sako, mokslui lietuvių kalba netinkanti! Lietuvių kalba spausdinių skaičius vis mažėjo. Poligrafijos panaudojimas Vokietijos politinei įtakai stiprinti aštrino tautinius santykius, organizuotai silpnino Mažosios Lietuvos lietuviškumą, siaurino lietuviškų knygų spausdinimo geografiją. 1920-1940 metais Mažajoje Lietuvoje iš viso veikė 197 poligrafinės įmonės; iš jų 21 spausdino lietuvių kalba. Žymiausi lietuviškos spaudos centrai buvo: Tilžė (1,100 knygų lietuvių kalba), Klaipėda (764), Karaliaučius (649), Priekulė (268), Bitėnai (123). Iš viso Mažosios Lietuvos teritorijoje nuo 1547 iki 1940 metų 15-oje miestų, miestelių ir net kaimų pasirodė 3,228 knygos lietuvių kalba. Be to, krašto poreikiams dar 217 knygų buvo išspausdinta kituose, iš viso 22 Europos miestuose. Tai gyvino kultūros ir mokslo ryšius, tarptautinio lietuvių kultūros ir pačių lietuvių problemas.

Leidinių tiražus lėmė visuomenės raštingumo lygis ir knygų paskirtis. Pirmieji lietuviški leidiniai, adresuoti riboto rato ir interesų skaitytojams, iš vidutiniškai 200-300 egzempliorių tiražų. Išaugo švietimo įstaigų skaičiui ir paplitis visuotiniam raštingumui, knygų tiražai pradėjo diferencijuotis. Mažiausiu tiražu (200-300 egzempliorių) ėjo ribotos paskirties leidiniai (agendos, gramatos), vidutiniu (1,000 egzempliorių) — tikybos praktikai reikalinga literatūra (maldaknygės, giesmynai, biblijos), didžiausiu (siekiančiu iki 4,000 egzempliorių) — universaliai paskirties knygos (elementoriai, katekizmai, praktiniai vadovai).

Mažosios Lietuvos knyga ilgą laiką buvo visos lietuvių kultūros orientyras, sargas ir įkvėpėjas. Ji išaugo iš religinės raštijos, bet ji buvo liaudies dvasingumo ir švietimo ugdytojas, rašto mokymo vadovėlis ir filologijos mokslo skatintojas.

Autorius Domas Kaunas, gimęs 1949 metais, Vilniaus universiteto profesorius, habilituotas (Nukelta į 2 psl.)

Mažosios Lietuvos Rezistencinio sąjūdžio ir Mažosios Lietuvos fondo suvažiavimo metu rugsėjo 2-3 dienomis Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje, Čikagoje, apie Mažosios Lietuvos fondo premijuotus mokslinius veikalus kalba vertinimo komisijos narys Jonas Dainauskas. Kairėje — Birutė Vindašienė, JAV LB Vidurio vakarų apygardos pirmininkė, dešinėje — Matilda Marcinkienė, ALTO atstovė.

Vytauto Jasinevičiaus nuotrauka

Šiame numeryje:

Kukučio baladės angliškai • Mažosios Lietuvos svarba, reikšmė ir vaidmuo Didžiajai Lietuvai • Petro Melniko apsakymas • Aktorius Vytas Ruginis • Iš Friedrich Hoelderlin'o poezijos • Antano Sutkaus „Pasaulio lietuvių portretai“ • Šiaurios Narbuto „naujieji emigrantai“

Veikalai apie Mažąją

(Atkelta iš 1 ps.)

daktaras. Vilniaus universitete studijavo bibliotekininkystę. Nuo 1975 metų tame universitete dėsto. Nuo 1990 metų Knygotyros katedros vedėjas. Vilniaus universiteto mokslo darbų „Knygotyra“ vyriausias redaktorius. Tyrinėja lietuviškos knygos istoriją. Išleido 7 knygas (jų tarpe apie Mažosios Lietuvos spausdėjas, bibliotekas). Lietuvos ir užsienio spaudoje paskelbė per 100 mokslinių straipsnių. Lietuvos bibliotekininkų draugijos pirmininkas.

2) *Klaipėdos Muzikos mokykla 1923-1939 m.* (363 puslapiai mašinraščio). Tarpukario metais Klaipėdos krašto kultūriniam gyvenime labai svarbią vietą užėmė Klaipėdos Muzikos mokykla, vadinama Konservatorija, tapusi reikšmingu ne tik šio regiono, bet ir visos Lietuvos meno židiniu. Ji ir buvo ta gaivi lietuviška versmė, drėkinusi nutautusią žemę, sudariusi tvirtus profesionaliosios muzikos pamatus, ant kurių vėliau buvo renčiamas tautinės kultūros rūmas. Tuo metu susižavėjęs šia mokymo įstaiga poetas Faustas Kirša rašė: „Kas toji Klaipėdos konservatorija? — daugeliui žinoma ir kartu nežinoma. Visų pirma — kultūros trupinėlis, o Klaipėdoje — švyturys! Jokių partijų [...] padaras, tik meno žodis, kuris, jei jis yra tikras meno žodis, visur ir visiems muzikos garsais šventybės ir garbės rodo...“

Čia 1923-1939 metais Klaipėdos mieste veikusios Klaipėdos Muzikos mokyklos darbo apžvalga, gerai dokumentuota, ypač gausiai panaudojant archyvine, iki šiol nepaskelbtą medžiagą. Pateikiama Klaipėdos miesto muzikinio gyvenimo istorijos apžvalga. Palyginus su kitomis

Mažosios Lietuvos Rezistencinio sąjūdžio ir Mažosios Lietuvos fondo suvažiavime šių metų rugsėjo 2-3 dienomis Balzoko Lietuvių kultūros muziejuje, Čikagoje: Lietuvių Evangelikų

Liuteronų Bažnyčios užsienyje vyskupas Hansas Dumpys, Mažosios Lietuvos fondo valdybos pirmininkas ir konkurso „Mažosios Lietuvos reikšmė, svarba ir vaidmuo Didžiąjai

Lietuvai“ vertinimo komisijos pirmininkas Vilius Pėteraitis, konkurso pirmosios premijos laureatas profesorius dr. Domas Kaunas.

Vytauto Jasinevičiaus nuotrauka

Lietuvos vietovėmis, Klaipėda išsiskyrė pačiomis turtingiausiomis muzikinėmis tradicijomis. Pati Klaipėda turėjo ypačią daug muzikos organizacijų ir koncertų salių. Veikė lietuviški chorai, „Birutės“ draugija.

1920 metais, po penkerių metų gyvenimo JAV, į Lietuvą sugrįžo kompozitorius bei dirigentas Stasys Šimkus, kuris po papildomų studijų Leipzigo konservatorijoje 1922 metų rudenį apsigyveno Klaipėdoje ir čia pradėjo realizuoti savo seną svajonę įsteigti muzikos konservatoriją Lietuvoje, ypač padedant visuomenės veikėjui, rašytojui, Lietuvos konsului Klaipėdoje Jonui Žiliui. Sta-

siui Šimkui tą sprendimą lėmė: 1) senos Klaipėdos miesto muzikinės tradicijos, 2) stiprios vietinių atlikėjų ir muzikos pedagogų pajėgos, 3) stipri lietuvių kultūrinė veikla.

Tos mokyklos programon profesorius Juozas Žilevičius įtraukė „Lietuvos muzikinės kultūros“ apžvalgą. Klaipėdiškis K. Trukanas pedagogikos, logikos ir psichologijos kurse, žymiai plačiau nei Kauno konservatorijoje tuos dalykus dėstydamas, paruošė puikius muzikos pedagogus. Klaipėdos Muzikos mokyklos organizatorius profesorius Stasys Šimkus kėlė labai didelius reikalavimus mokiniams, nurodydamas jiems

tikslą — tapti aukštos kvalifikacijos atlikėjais, kurie galėtų dirbti Lietuvos muzikos įstaigose. Tos konservatorijos mokytojai mokiniams diegė moralės normas: gerbti vyresniuosius, padėti silpnesiems, šelpiti vargšelius, nemeluoti, nevargiauti, nenaudoti fizinės jėgos savo teismui įrodyti. 1930 metų rudenį Valstybės teatre (Kaune) pradėjo dirbti 32 muzikai, tos mokyklos buvę mokiniai. Tos mokyklos darbu 1933 metais buvo surengta Mažosios Lietuvos Dainų šventė. 1933 metais buvo pastatyta opera „Faustas“ (pakartota 1935 metais) o 1934 metais — „Traviata“.

Autorė Danutė Petrauskaitė, gimusi 1952 metais, 1973 metais baigė Aukštosios muzikos mokyklos fortepijono ir teorijos skyrių, 1978 metais Lietuvos Valstybinėje konservatorijoje įgijo muzikos istorijos specialybę. 1980 metais persikėlė į Klaipėdą, kur iki šiol dėsto muzikos teorijos bei istorijos disciplinas Lietuvos konservatorijos Klaipėdos fakultete (dabar susijungęs su Klaipėdos universitetu). 1993 metais ji apgynė daktaratą su disertacija: „Klaipėdos Muzikos mokykla kaip pedagoginė sistema ir jos reikšmė tarpukario Lietuvos muzikiniam švietimui“. Paskelbė apie 30 mokslinių straipsnių ir specialiai nagrinėja Lietuvos ir lietuvių išsivijusią muzikinę kultūrą. 1994 metais jai suteiktas (pedagogikos srityje) docentės titulas.

3) *Mažosios Lietuvos Bažnyčia* (688 puslapiai mašinraščio). Savo laiške autorius Albertas Juška rašo: „... Darbą nelaikau tobulu, ir jeigu jisai būtų nuspręstas publikuoti, atskirus skyrius ryžčiausi dar papildyti, kiek pertvarkyti“. Pradedama Evangelikų Liuteronų Bažnyčios atsiradimo istorine apžvalga Vakaruose, Prūsijoje. Reformacija apėmė visas anksčiau Kryžiuotųjų ordino užvaldytas žemes; sakoma, kad tai padėjo Mažosios Lietuvos žmonėms melstis savo gimtąja kalba. Skyrelyje „Lietuviškos bažnyčios kunigai“ teigiama, jog „Mažosios Lietuvos kunigai nebuvo entuziastingi germanizacijos nurodymų vykdytojai“. Juk vokiečių kilmės kunigai, prieš gaudami paskyrimą į Mažosios Lietuvos kuniją parapiją, turėjo įrodyti savo lietuvių kalbos mokėjimą. Iki šiol tačiau nėra nustatyta, kiek Mažosios Lietuvos parapijose kunigavo lietuviškos kilmės dvasininkai.

Atskirai aptartos, aprašytos chronologine tvarka visos „Kalinigrado srities“ evangelikų liuteronų parapijos, bažnyčios. Autorius ypatingą dėmesį skiria pokarinei Mažosios Lietuvos Liuteronų Bažnyčios padėčiai, pabrėždamas, kad po repatriacijų, pasitraukimų ir trėmimų ypačiai buvo stokojama kvalifikuotų dvasininkų. Labai žiauriai skamba duomenys apie planingą evangelikų liuteronų bažnyčių naikinimą, ypač Klaipėdos krašte, Sovietų įvykdytą. Pvz., Dvilų, Kintų, Vilkyskių, Kretingalės, Žukų bažnyčios buvo paverstos sandėliais, Katyčių — kino teatru. Juodkrantės ir Nidos — muziejais. Pašyšių — „Kultūros namais“. Rusnės — sporto sale. Plaškių — pieno surinkimo punktu. Priekulės, Smalininkų, Karklininkų bažnyčios nugriautos, nes prisireikė plytų kolchozų gyvulių fermų, sovietinių pasieniečių sargybų būstams pastatyti, kelių duobėms užpildyti. Paleizių bažnyčioje — arklidė, Verdainėje — linų fabrikas, kuris greitai sudegė. Kairių bažnyčia panaudojo tankų dalinys savo šaudymo pratyboms. Klaipėdos liuteronų bažnyčia buvo susprogdinta ir jos vietoje pastatytas restoranas „Neptūnas“. Šv. Jono bažnyčios vietoje buvo išmūrytas viešas tualetas... 1950 metais į Sibirą buvo išstremtas evangelikų liuteronų konsistorijos Prezidentas ir Senjoras E. Lejeris (mirė 1952 m. kovo 10 d. Krasnojarsko srities Michailovkos lageryje). Netrukus vienas po kito į naikinimo stovyklas gyvuliniose vagonuose iškeliavo kunigai-diakonai Jurgis Gavenis, Jonas Mizaras, G. Rauskynas ir gal keliolika sakytojų-surinkimininkų.

Autorius čia kalba ir apie dabartinę padėtį: evangelikų liuteronų bažnyčių pastatus, turta. Parapijų, bažnyčių aprašymuose paduodami apytikriai duomenys apie tų parapijų lietuviškumą, paskirtų kunigų veiklą. Kalbėdamas apie dabartinę padėtį Lietuvoje, autorius savo laiške rašo: „...Man nuoširdžiai gaila tų savų

rius ypatingą dėmesį skiria pokarinei Mažosios Lietuvos Liuteronų Bažnyčios padėčiai, pabrėždamas, kad po repatriacijų, pasitraukimų ir trėmimų ypačiai buvo stokojama kvalifikuotų dvasininkų. Labai žiauriai skamba duomenys apie planingą evangelikų liuteronų bažnyčių naikinimą, ypač Klaipėdos krašte, Sovietų įvykdytą. Pvz., Dvilų, Kintų, Vilkyskių, Kretingalės, Žukų bažnyčios buvo paverstos sandėliais, Katyčių — kino teatru. Juodkrantės ir Nidos — muziejais. Pašyšių — „Kultūros namais“. Rusnės — sporto sale. Plaškių — pieno surinkimo punktu. Priekulės, Smalininkų, Karklininkų bažnyčios nugriautos, nes prisireikė plytų kolchozų gyvulių fermų, sovietinių pasieniečių sargybų būstams pastatyti, kelių duobėms užpildyti. Paleizių bažnyčioje — arklidė, Verdainėje — linų fabrikas, kuris greitai sudegė. Kairių bažnyčia panaudojo tankų dalinys savo šaudymo pratyboms. Klaipėdos liuteronų bažnyčia buvo susprogdinta ir jos vietoje pastatytas restoranas „Neptūnas“. Šv. Jono bažnyčios vietoje buvo išmūrytas viešas tualetas... 1950 metais į Sibirą buvo išstremtas evangelikų liuteronų konsistorijos Prezidentas ir Senjoras E. Lejeris (mirė 1952 m. kovo 10 d. Krasnojarsko srities Michailovkos lageryje). Netrukus vienas po kito į naikinimo stovyklas gyvuliniose vagonuose iškeliavo kunigai-diakonai Jurgis Gavenis, Jonas Mizaras, G. Rauskynas ir gal keliolika sakytojų-surinkimininkų.

Autorius čia kalba ir apie dabartinę padėtį: evangelikų liuteronų bažnyčių pastatus, turta. Parapijų, bažnyčių aprašymuose paduodami apytikriai duomenys apie tų parapijų lietuviškumą, paskirtų kunigų veiklą. Kalbėdamas apie dabartinę padėtį Lietuvoje, autorius savo laiške rašo: „...Man nuoširdžiai gaila tų savų

rius ypatingą dėmesį skiria pokarinei Mažosios Lietuvos Liuteronų Bažnyčios padėčiai, pabrėždamas, kad po repatriacijų, pasitraukimų ir trėmimų ypačiai buvo stokojama kvalifikuotų dvasininkų. Labai žiauriai skamba duomenys apie planingą evangelikų liuteronų bažnyčių naikinimą, ypač Klaipėdos krašte, Sovietų įvykdytą. Pvz., Dvilų, Kintų, Vilkyskių, Kretingalės, Žukų bažnyčios buvo paverstos sandėliais, Katyčių — kino teatru. Juodkrantės ir Nidos — muziejais. Pašyšių — „Kultūros namais“. Rusnės — sporto sale. Plaškių — pieno surinkimo punktu. Priekulės, Smalininkų, Karklininkų bažnyčios nugriautos, nes prisireikė plytų kolchozų gyvulių fermų, sovietinių pasieniečių sargybų būstams pastatyti, kelių duobėms užpildyti. Paleizių bažnyčioje — arklidė, Verdainėje — linų fabrikas, kuris greitai sudegė. Kairių bažnyčia panaudojo tankų dalinys savo šaudymo pratyboms. Klaipėdos liuteronų bažnyčia buvo susprogdinta ir jos vietoje pastatytas restoranas „Neptūnas“. Šv. Jono bažnyčios vietoje buvo išmūrytas viešas tualetas... 1950 metais į Sibirą buvo išstremtas evangelikų liuteronų konsistorijos Prezidentas ir Senjoras E. Lejeris (mirė 1952 m. kovo 10 d. Krasnojarsko srities Michailovkos lageryje). Netrukus vienas po kito į naikinimo stovyklas gyvuliniose vagonuose iškeliavo kunigai-diakonai Jurgis Gavenis, Jonas Mizaras, G. Rauskynas ir gal keliolika sakytojų-surinkimininkų.

ir išsivijios intelektualų, kurie vis dar mano, kad šis alinantis, individo smegenis džiovinantis poveikis (amerikiečiai čia vartoja taiklų „brainwashing“ terminą) gali praeiti pats savaime. Nepraėjo ir nepraeis...“

Autorius Albertas Juška gimė Šilutės apskrityje, Rimšėnų kaime 1931 metais. Baigęs Šilutės vidurinę mokyklą, studijavo lietuvių kalbą ir literatūrą Vilniaus Pedagoginiame institute. Po to keliolika metų mokytojavo. 1974 metais apgynė disertaciją mokslų kandidato laipsniui. 1977 metais jam buvo suteiktas docento vardas, o 1993 metais — socialinių mokslų daktaro laipsnis. Nuo 1974 iki 1991 metų dirbo Lietuvos konservatorijos Klaipėdos fakultetuose dėstytoju, vėliau Pedagoginio fakulteto dekanu, praeitoriumi mokslo reikalams. Nuo 1991 metų dėsto Klaipėdos universitete, Pedagogikos katedroje. Išleido 5 knygas (mokymo priemonės) ir paskelbė keliadesimt straipsnių, daugiausia pedagogikos klausimais.

* * *

Greta viso to ypatingai teigiama įspūdi daro Mažosios Lietuvos fondo „Aplinkraštis-apsyskaita“, kuriame išvardinta virtinė išleistų, spausdinamų, rengiamų spaudai, projektuojamų veikalų, liečiančių Mažosios Lietuvos praeitį, jos žmones, kultūrą, o ypač kultūrinį lobyną, sukurta, sukratą Mažojoje Lietuvoje, Mažosios Lietuvos žmoniją. Pvz., Martino Brako *Mažosios Lietuvos politinė ir diplomatinė istorija* (jau išėjo iš spaudos); Martino Purvino *Klaipėdos krašto lietuvių mokyklų draugijos istorija*; Martino Gelžinio *Mano gimtinė Mažoji Lietuva*; Miko Šlažo atsiminimai iš Sachsenhausen koncentracijos stovyklos *Žuvėrys žmogaus pavidalu* (jau išleista);

(Nukelta į 4 ps.)

Petras Melnikas

Cepelinai virš miesto

Lapkus vaikščiojo Ringstrasse. Žiūri — viskas žinoma. Jau matė Švento Stepono bažnyčią, Operos rūmų, Dunojų.

Staiga dangus apsiniaukė. Bet greitai vėl prašvito ir ėmė kaitinti saulę, taip gera... O štai ūmai vėl apsiniaukė...

Ar tai realu? Ir taip greitai.

Pastebėjo danguje lėtai šliaužiantį didelį tamsų cepeliną. Jo pilkas šešėlis nusliugė bulvaru be garso ir nudažė tolimų namų čerpes žodais.

Lapkus čia vėl atsirado kaip turistai. Lankę pažįstamas, įdomesnes vietas, kur karo metu buvo gyvenę. Viskas — pažįstama. Bet kartu viskas pasikeitė. Pastatai stovėjo lyg ne visai savo vietose. Staiga...

Išgirdo džeržgiantį garsą, apimantį visą erdvę. Lyg važiuojamą surūdijusiais ratais senu autovežimiu. Ir tada bulvarą užtvinsta artėjančių tankų masė.

Tai tikrai didžiuliai tankai, mastė. Ir jie riedėjo tokiu pastoviu greičiu į priekį. Lapkų apėmė savotiška baimė. Lyg trūko oro kvėpavimui. Negi tai vėl mažytė okupacija?

Motorizuoti vabalai riedėjo Ringo bulvaru žvangėdami Parlamento link. Šaligatviuose atsirado daugiau žmonių ir vaikų. Kai kurie šaukė džiaugsmingai tankistams, kiti ginčijosi ir rodė nusteimą:

- Negi atvyko užimti Vieną?
- Padėti pasivisusiems serbams?
- Ar tai, kaip buvo užėmę Prahą?

* * *

Lapkus daug sapnuodavo. Ir tai vykdavo beveik kasnakt. Jį aplankydavo vis kitas pasaulis, nors panašus į tuos įvykius, kuriuos patyrė Lietuvos kaime. Tai būdamas studentu Kaune, ar bėgant nuo karo per Prūsiją į Berlyną ir toliau.

Jis galvodavo ir, kaip labai realūs buvo jo sapnai, kartais net spalvoti.

„Kas galėtų pasakyti“, šnekėdavo žmonai, „kad, dieną mes gyvename ne sapną? O kai esame užmigę — gal tai ir yra tikrasis pasaulis?“

Susirūpinusi žmona keistai pažvelgdavo į jį.

Lapkus kasdien skaitė laikraščius ir knygas apie pasaulio įvykius, bet mėgo daugiau

magišką sapnų pertraukus, kaip kad kasdieninį jukinį, palaidą balą. Pakankamai matęs karo baisių, sovietų vežimus į Sibirą, šiame sapne jam iškilo giliai atminty nugrimzdusių įvykių vaizdai, kurių nenorėtų atgaivinti dienoms metu.

Šiame sapne jis norėjo pabusti, atmerkti akis, bet jam nesisekė. Akys buvo tarsi užlipdytos.

* * *

Danguje lėtai šliaužiojo cepelinai, jų šešėliai nusliugdavo stogais ir gatvėmis, kaip didžiulių paukščių sparnai. Malūnsparniai atvykdavo prie kai kurių namų stogų, sekdami aparatais po langus žymesnių piliečių kalbas ir gyvenimą.

Lapkus slėpėsi su turistais viešbuty. Čekas ar vengras vėliau rado apleistą rūšį. Čekė ir vokiečiai ten diskutavo, kas dedasi mieste. Ar tai nauja okupacija? Ar praleis grįžt turistus namo? Senas vokiečiai šnekėjo:

- Armijos eis iki Viduržemio jūros nesustodamos. Rusijos spauda ilgai skundėsi, kad ilgos žiemos, tundrose šalta, trūksta pakankamo šiltų dienų skaičiaus, žmonės tingi pasirūpinti kuru, išvalyti kaminus ir krosneles, o pietuose — rojus.
- Tai tokia, jūsų manymu, šios invazijos priežastis? — Vengras šliuostės nosine rasotą kaktą. — Ką veikia vakariečiai?
- Britai žada bombarduoti, — pasakė daili čekė. — Girdėjau tai iš rusų karininko.

Visi į ją sužiuro kaip į nusidėjėlę. Kažkas nusijuokė.

Lapkui pasiiaušė odos paviršius, pakaušiu perėjo šaltos bangos ir jam labai norėjosi verkti: kurių galų jis čia atvyko? Kodėl nevažiavo į Graikiją? Ar reikėjo čia atsidanginti? Ne.

O vaizduotė dar daugiau kankino. Jis matė jos akim visą Europos žemėlapi. Valstybes, miestus ir kelius, kuriais toliau riedėjo tankai, pažeidami sienas, orlaiviais ir keistais cepelinais — oro erdves. Pabaltijo valstybės, atrodė, buvo vėl okupuotos, Reino upė jau peržengta, NATO ir prancūzai „nesipriešina“. Italų komunistai pasitinka rusų tankus su grafinais vyno ir daina „Bandiera rossa“. Serbai

kelia šventę, o musulmonai varomi ir skandinami jūroje... Tik turkai vis ginkluojasi... Virš žemėlapių girdėjosi keisti garsai, lyg pūtė dideli vėjai ir srėbė kažkas skania sriuba, ar čiulpė daug saldžių saldainių...

Atrodė, nebuvo išsigelbėjimo. Turistai buvo susirūpinę, norėjo grįžti į namus. Lapkus išbėgti sapnų mokėdavo atsipalaiduoti ir pabusti kartais. Kaip gera būt pabusti, atplėsti akis, bet jam nesisekė. Vakarais girdėjosi moterų šauksmai, sustojusių autovežimų burzimas, bėgančiųjų medžioklės ir šūviai mieste. Negi atėjo galas? Susems ir turistus?

* * *

Sapne — Prateris, triukšmas. Alėja praėjo šešių karių sargyba su telefonais pašonėje. Jie nesidairė, žengė, lyg būtų šlubi. Kartais iškilmingai pakeldami kojas ir batais trinkteldami į grindinį. Kiekvieno gatvė jų buvo, telefonais į kažkur pranešinėdavo.

Jiems buvo leista bet ką suimti. Užkabinėdavo jie moteris, valgė ir gerė restoranuose. Stovint prie jų artėau, jautėsi keistas kvapas, lyg benzino, dešros, trašų ir numirelio mišinys.

Apsvaigę pergale ir serbų artilerijos atvykimu, įsismaginę kartu plėšikaudavo. Rusai plėšdavo butuose grindų parketą, išmonuodavo vandens kranus, durų rankenas, vidurdžius ir krovė tai į sunkvežimius, lyg bėgti ruošdamiesi. Taip spėliodavo čekė.

Lapkus pristojė. Kėdėje sėdėjo pagyvenusio amžiaus moteris su didele skrybėlė. Šypsojos ji paslaptingai, čigoniskai liūdnei. Šalia stovėjo komodelė su trimis stalčiais ir keli rusų kareiviai.

— Let's have fun, — kažkodėl ji jam pasakė angliškai. — Lošk loteriją.

— Kodėl nepabandyti, — nors rusai kvatojos turbūt čigonės jau apgauti.

Lapkus sumokėjęs atidarė pirmą stalčių — viduje šuns galva, visa kruvina, akys išvirtę, kaklo gyslos išlindę. Bjaurus reginys, bet karo metu turbūt įdomus kvatojantiems kareiviams. Liūdnei šypsojos ir čigonė.

Lapkus griebė atidaryti antrą stalčių — viduje rožės, bet tarp jų šliaužiojo sliekai. Riebus ir didžiuliai! Lapkui kilo šleikštumas, darėsi bloga. Na ir kontrastai, darviniška realybė, lyg rožės mistų sliekais ar atvirkščiai?..

Čigonė parodė į trečiąjį stalčių, kurį Lapkus greit atidarė, norėdamas baigti komediją. Stalčiuje gulėjo lėktuvo bilietas į Madridą, ir čigonė ragino nedelsiant juo pasinaudoti. „Kaip tai? Kodėl?“ galvojo Lapkus, įsikis-

damas bilieta į kišenę ir garsiai suabejodamas, ar rusai jau Ispaniją.

— Ispanija greitai bus išlaisvinta, — tarė šalia stovėjęs liesas kareivis. — Visi kraštai ten bus išlaisvinti.

Lapkus suabejojo, ar taip bus. Bet kareivis su entuziazmu aiškino, kad užims ir Gibraltarą. Armijoms jau vadovaus generolas Čirinovskis, kuris pramintas kariuomenėje nenugalimu „Terorovski“. Liesas kareivis pasakojo apie jį, kaip apie Napoleoną, vis tekėdomas ranka Lapkaus pečius, dulkindamas rūsy išteptą drabužį. Galas atrodė jau arti, pranešinėjo ir radijas.

* * *

Tą pavakarę Lapkaus žingsniai dundėjo ištuštėjusio miesto fasaduose, jam skubant į rūši. Kitoj gatvės pusėj taip pat kažkas skubėjo, nuo jo neatsilikdamas. Ir lyg ketindamas užkirsti jam kelią.

Lapkus nėrė į vartų angą ir, perlipęs kelias tvoras, atsirado be kvapo turistų rūsy.

Jis jau neišeidavo iš rūsio. Pro langelį matė, kaip kareiviai atėmė vienam piliečiui laikrodėlį ir pirštų rodė į jo švarką. Žmogus kratė galvą, bet atidavė. Vienam numovė ir kelnes. Iš nuolaidžių žmonių okupantai grobė kaip šėtonai.

Tuo tarpu per radiją plaukė romantiški vienietiški valsai, o kritus Madridui ir Granadai — karštos ispaniškios dainos. Rusai artėjo prie savo tikslo — Gibraltaro, paskutinio Europoje taško! Ir ten prasidėjo nepasisekimai. Nugara į britų tvirtovę, ispanai stūmė priešą atgal. Tokie ejo gandai.

Ten atskridęs Čirinovskis reikalą pataisė, bet po to — jokių žinių.

* * *

Sapnas jau atrodė kaip sėdėjimas kalėjime, rūsy. Trūko maisto ir visko. Meilė stūmė čekę lauk. Ir kartą, jau vyriškai apsigėrusi, ji šnekėjo, kad turi geras žinias:

— Žiūrėkite, — ji rodė į langelį, — cepelinai traukiasi. Atgal!

Prišokę prie langelio, turistai iš džiaugsmo pirmą kartą šypsojos. Nekenčiami paslaptingi cepelinai, balionai ir malūnsparniai judėjo dangauje palengva iš miesto į užmiestį.

Lapkui tai buvo lyg pradžia naujo sapno — Ypatingo Džiaugsmo. Tokių retai kada besapnuodavo — vis kažką šmeikliško, negero ir baisaus. Dabar lyg akyse pasidarė šviesiau.

Cepelinų ir balionų paviršius blizgėjo nuo saulės spindulių. Tik jų paslaptingumas liko. Nežinia, kas buvo jų viduje?

Aparatai, skleidžiantys okupacinio „paklusnumo spindulius“? Sekliai? Omonai, pasirenge nusileisti virvėm ant sukilėlių nugarų?

— ...Mano rusas, — linksmiai čiaušė čekė, — sako, netrukus dezertyruos. Vargšelis gerdėjo: kažkas negero vyksta Ispanijoje. Rusų generolas papuolė į ispanų nelaisvę. Jį žada pakarti Madride prieš karaliaus rūmus.

Iš kur ji semia tas geras žinias, galvojo Lapkus. Blogos žinios laikomos užslėptos, nebent jos drauguiš išuosto pogrindy.

Staiga užsikosėjo ir sugriaudė artilerija. Rūsy turistai lakstė iš kampo į kampa, šaukdami „prakeiktieji“, „velniai“, „pasitę rusai“, čekės raminau, kad tai ne rusai, tai serbai.

— Negali būti. Prie ko čia serbai?

— Serbų atvirai nekenėti nepriešai. Tai serbai traukdamiesi dabar keršija.

Atrodė, visas miestas dundėjo, lyg būgnais groty Sarajevą laidotuvių maršą. Ir galo tam nesimatė. Nuo lubų krito cemento atplaišos, apnuogindamos plieno armatūrą.

Trinktelėjo rūsio durys ir atsidarė. Čekė ir Lapkus skubėjo jas uždaryti.

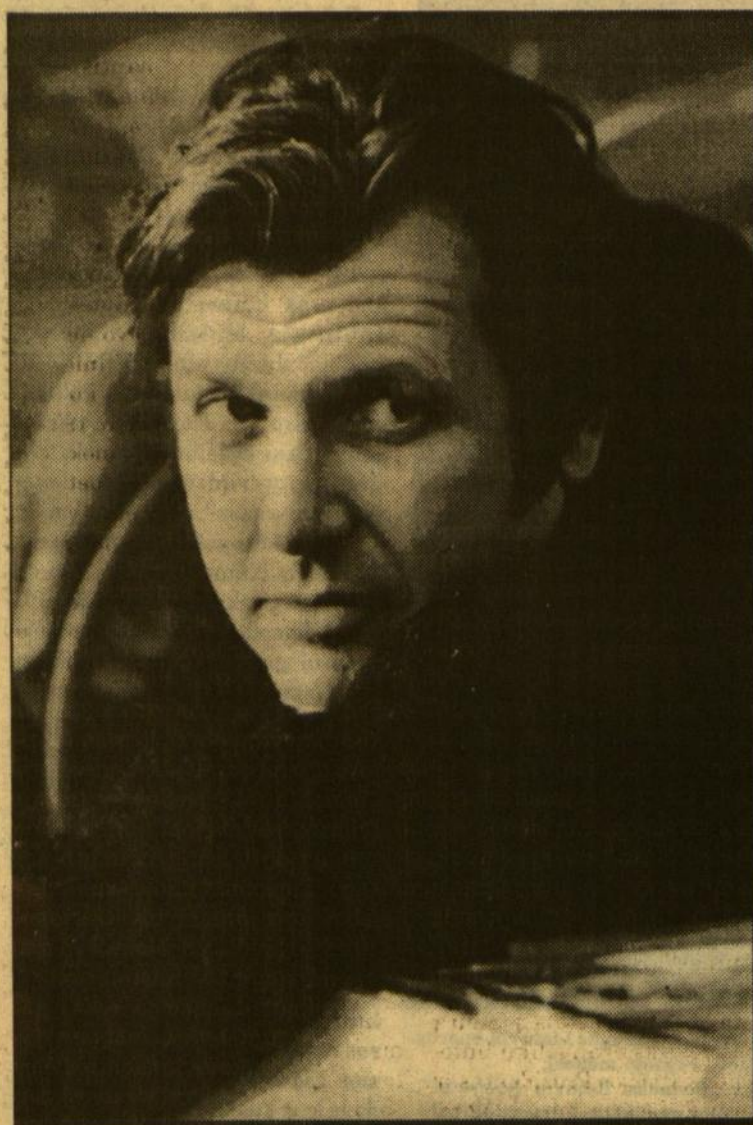
Tuo metu viena bomba krito gatvėje prie pat rūsio, netoli jų, sužeisdamą čekę. Sprogimas buvo toks stiprus, kad nutraukė Lapkaus sapną...

...Lapkus pabudo, atsiplėšė nuo lovos. Jis atsisėdo, apčiupinėdamas savo drebančią kūną, dar girdėdamas lauke fejerverkų sproginėjančius delsimus. Tai laikraščiai. Gal mažiau jų skaityk?

— Mažiau skaityk, — Lapkus užsigavo. — Kaip žinoti, kas dedasi pasaulyje?

— Neimk per daug į širdį... — Žmona užbaigė, apsvirtė ant kito šono ir greit užmigė.

Tik Lapkus dar svarstė, ką ypatingo reiškė sapnas? Nebuvo epilogo. Ir ar Pabaltijis gale vėl išsilaivino po išsiveržusio ugnikalnio? Turbūt. Kaip visada.

Vytas Ruginis

Gimė Cicero, vaidino Broadway, o dabar Hollywood'e

Aktorius Vyto Ruginio kelias

EDVARDAS ŠULAITIS

Tie, kurie gyvename Cicero lietuvių telkinyje, gerai atsimename tris Aldonos ir Igno Ruginių sūnus: Algimantą, Raimundą ir Vytautą. Jie čia lankė Šv. Antano lietuvių parapijos pradžios mokyklą, kur tada buvo kasdieninės lietuvių kalbos pamokos, ir dar kurį laiką ėjo ir į šeštadieninę mokyklą. Jie buvo kai daugumas jaunuolių: sportavo, žaidė krepšinį vietos lietuvių komandoje. Jų gyvenimą dar vaikystėje aptemdė nelėmta jų motinos mirtis (jauniausias — Vytautas tada teturėjo tik aštuonerius metus). Tuomet tėvui Ignui reikėjo dvigubai daugiau rūpintis vaikais, tačiau visi jie gavo aukštąjį mokslą. Ir šiandien Algimantas yra dantistas, Raimundas — chiropiraktikas, o jauniausias Vytautas — pasižymėjęs artistas.

Šiandien Vytautui 39 metai amžiaus. Jo profesinė pavarė išliko ta pati kaip ir tėvų — Ruginis, tik vardas truputį patrum-pintas ir jis žinomas Vyto vardu.

Baigęs Šv. Antano parapijos mokyklą jaunas Vytautas, kaip ir kiti jo broliai, lankė jėzuitų vedamą Šv. Ignaco gimnaziją Čikagoje, o po to, studijuodamas Illinois universitete, gavo BA laipsnį teatro srityje. Tada jis įstojo į garsiojo Yale universiteto dramos mokyklą, kur įsigijo MFA laipsnį vaidyboje. Jo aktorinį pasiruošimą formavo garsūs mokytojai: Andre Belgrader, Walt Jones, John Madden, Earle Gister, David Hammond, William F. Raffeld, o kalbinę techniką įdiegė Michael Morgan, Mary Van Dyke, Cyndia Huppeller.

Dar būdamas studentu, Vytautas vaidino universitetų teatrų pastatymuose ir vis susilaukdavo gerų įvertinimų ir recenzijų. Tas jį pastūmėjo į scenines aukštumas ir, vaidinus poroje veikalų vadinamuose „Off Broadway“ teatruose (ten jis vaidino „Becoming Memories“ ir „One of the Guys“ dramose), jam pasisekė pakliūti į patį Broadway, kur vaidino „The Real Thing“ veikale (režisūra Mike Nichols). Šis jo

pasirodymas buvo gerai įvertintas didžiojoje JAV spaudoje, tačiau to dar nepakako, kad galėtų tvirtiau įsikabinti į sceninę vaidybą garsiuose teatruose (o jų Amerikoje labai mažai).

Tačiau Vytautas per daug nenusiminė ir tuomet perėjo į vaidybą filmuose ir televizijoje. Jo vaidybinė karjera filmuose siekia 14 pastatymų. Juos visus čia išvardinti užimtų daug vietos, bet pažymėsime bent pusę. Tai „Broken Arrow“ (režisuotas John Woo), „Cliffhanger“ (režisuotas Renny Harlan), „Lover Like That“ (režisuotas Jill Goldman), „Made in Heaven“ (režisuotas Alan Rudolph), „Verne Miller“ (režisuotas Rod Heawitt).

Pastarasis filmas, kuriame jis vaidino, buvo daromas Rumunijoje ir dar nepasirodė kino teatruose. Jis vadinasi „Last Gas“ (režisierius Scott McGinnis). Vytautas juose ne vaidina pirmaujančių rolių, tačiau kai kuriuose iš šių filmų jis turi progą nemažai pasireikšti. Ypačiai jam dabar sekasi tokiuose filmuose, kur yra daug veiksmo ir žiaurumų. Žinoma, tai nėra Vytauto pasirinkimas, kadangi dažnai reikia imti tą, ką statytojai pasiūlo, nes aktorių pasirinkimas Amerikoje yra neišpasakytai didelis.

Taip pat Vytautas yra dalyvavęs ir daugelyje pastatymų televizijoje, kurie buvo rodyti pagrindiniuose televizijos kanaluose. Ten jis pasirodydavo, kaip vadinamas „Guest Star“ ir buvo matomas šiuose veikaluose: „Crime and Punishment“ (NBC), „Civil Wars“ (ABC), „The Human Factor“ (CBS), „Law and Order“ (NBC), „Kane and Abel“ (CBS) ir kt. Jis turi dar daugiau pasiūlymų vaidinti filmuose ir televizijoje, bet jo specialybė yra scena ir jis norėtų dar grįžti į ją. Jo žmona yra scenos aktorė ir ji šiuo metu gyvena New York'e, kur vyksta dauguma JAV teatrinių judėjimų, o pats Vytautas dar yra pasilikęs Los Angeles apylinkėse, kur yra kuriami filmai.

(Nukelta į 4 psl.)

SVEIKI, APLANKYTI TĖVIŠKĖS KRANTAI

Iš Friedrich Hoelderlin (1770-1843) poezijos

TĖVIŠKĖ

Linksmas grįžta jūreivis upėn ramion,
Aplankęs salas tolimas, su lobiu;
Taip tėviškėn grįžčiau, jei būčiau
Turtu, kiek ir kančios, prisirinkęs.

Jūs, brangūs krantai, užauginę mane,
Ar meilės kančias numalšinsite man,
Jūs, mano jaunystės miškai, kada
Sugrįšiu, ar vėl ramybės man duosit?

Pas vėsu upelį, kur žaidė banga,
Pas upę, kur slenkančias valtis mačiau,
Būsiu jau greit; jūs, mieli kalnai,
Globė kadai, jūs, tėviškės ribos

Pagarbios ir saugios, motulės namai,
Ir brolių, ir sesių susitikimas,
Greit sveikinsiu jus, apglėbsit mane,
Kad, lyg aprišta, širdis man pagytų.

O, brangūs palikė! Žinau, ak, žinau,
Kad meilės kančia man taip greit nepraeis,
Jokia mirtingųjų lopšinė
Man jos neišdainuos iš krūtinės.

Nes, dangišką ugnį padavę, dievai
Mums duoda ir šventąją kančią drauge.
Tiesie taip. Aš žemės sūnus,
Aš kurtas mylėti, kentėti.

MANO TURTAS

Rami rudens diena, pilna gausos,
Išsirpę vynuogynai ir giria paraudus
Nuo vaisių, ir ne vienas mielas žiedas
Iš padėkos nukrito dar į žemę.

Aplink laukuos, kur aš ramiais takais
Bevaikštau, užderėjo štai patenkintiesiems
Branda, ir jos gausa jiems duoda
Juos džiuginančio, mielo darbo.

Darbštiesiems šypsos iš dangaus meili
Šviesa pro jų medžius, džiaugsmu dalijasi,
Nes vaisius jų gražiai išaugo
Ne vien tik juos auginusiųjų rankom.

Ir man šviėti tu, o auksine, ir dvelki
Ir man tu, o vėjeli, tartum siųstum
Tu džiaugsmą man, kaip ir kadaise,
Ir tartum laimingiesiems man krūtinę glostai.

Kadaį toksai buvau, bet kaip tos rožės man
Nuvyto mielos dienos, ak, tiktai dar mena
Man taip dažnai tą žydinčiąją praeitį
Išlikę žydinčios tik mielos žvaigždės.

Laimingas, kurs su mylima žmona savoj
Garbingoje tėvynėje gyvena,
Ir jam tvirtai toj žemėj įsitaisius,
Gražiau ir tėviškės padangė šviečia.

Nes kaip augmuo netarps ta dirvoj svetimoj,
Mirtingojo ir siela išsispinduliuoja,
Ir jis, kaip vargšas koks, taip vaikščioti turi
Dienos šviesoj, šioj žemėje šventojoj.

Dangaus aukštybės, per galingai traukiat jūs
Mane kaip audroje, taip ir giedrotie,
Jaučiu krūtinėj jus, kaip alinate ją,
Jūs, keičiančios mus dangiškosios galios.

Bet šiandien leiskit man mielu taku
Paeit miškelin, kur viršūnės auksu
Jau puošia mirštą lapai, kur ir man papuoškiet
Jūs kaktą taip mielais atsiminimais!

Ir kad ir mano, kaip kad ir visų kitų,
Mari širdis galėtų bent kur pasidėti,
Ir kad manoji siela, ta benamė,
Nesiūgėtų be gyvenimo viena palikus,

Tai būk, o giesmė, pribėga tu man!
Palaimingoji! meile didele globota,
Būk sodas, kur aš vaikštinėsiu
Tarpe žiedų, kurie nevysta niekad,

Kur nekaltau gyvensiu, o lauke
Su savo vilnimis už laikas,
Tas laikas kintantis, ten toluomoje,
O čia tylėsnė saulė mano veiklai švies.

Maloniai laiminat mirtingąjį jūs,
O dangiškosios galios! globiate jo turtą,
O laiminkit taipogi mano, kad likimo
Deivė sapno per anksti man nenutrauktų.

GRĮŽIMAS Į TĖVIŠKĖ

O, švelnūs vėjai! pietų pasiuntiniai!
Ir tu su savo topoliais, upė mieloji!
Banguojantys kalnai, viršūnės
Jūs saulėj visos! tos pačios!

Ramioji vietele! sapnuos matyta
Pasiilgusio beviltiškom dienom,
Tu, mano name, ir jūs, žaidimo draugai,
Medžiai ant kalnelio, man taip artimi!

O, kaip seniai jus mačiau! nebėr
Vaikystės, jaunystės, nei meilės,
nei džiaugsmo.
Tik tu, mano tėvyne, iškentėjus
Kantriai ir šventai, esi išlikus!

Ir kad kentėtų ir jie su tavim drauge,
Drauge džiaugtų, auklėjai, brangioji,
savuosius,

Sapnuos išpėjai, kai toli jie
Klysta, blaškos, neištikimieji.

Ir kai karštoj krūtinėje jaunuoliui
Jį blaškusios trokštys rimsta, nutyla,
Kai jāsias likimas sustabdo,
Greit nuskaistintas tau pasiduoda!

Sudiev tau, jaunyste, jūs meilės takai
Rožėti, keleivio takai jūs visi!
Sudiev! ir priimk ir palaimink,
Tėviškės dangau, man gyvenimą vėl!

VAKARO FANTAZIJA

Prie savo trobelės pavėsy ramus
Sėdi artojas, rūksta smagus židiny.
Svetingai suaidi keleiviui
Kaimelio varpai vakariniai.

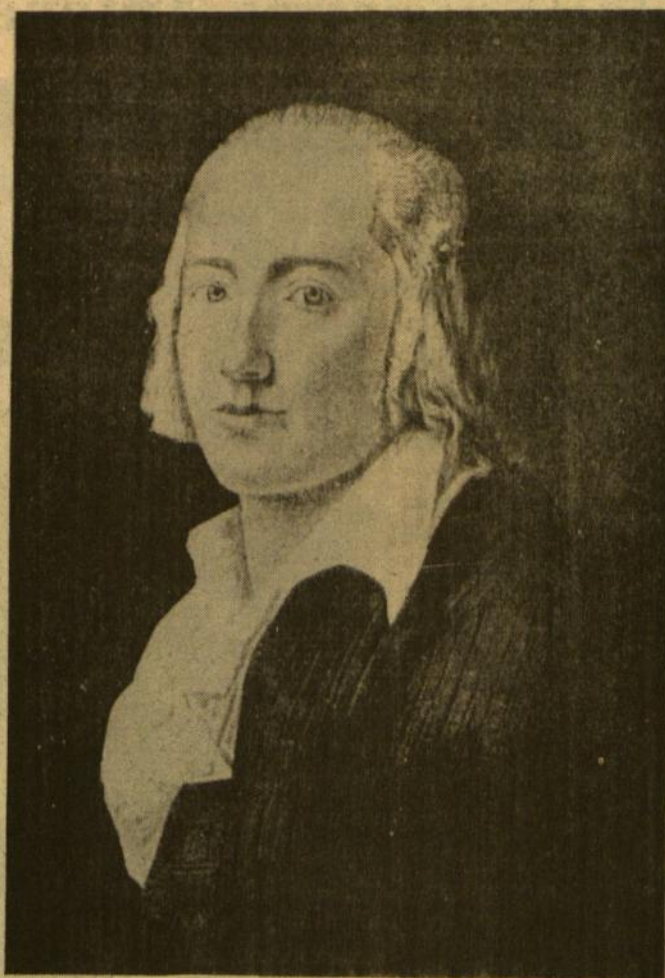
Į uostą sugrįžta jūreiviai dabar,
Tolimuos miestuos nutyla smagus
Turgavietės triukšmas; pavėnėj tylioj
Šviečia bičiuliams drauginga puota.

Ak, kur man? Mirtingieji gyvena
Iš darbo, algos; smagu jiems pavargti
Ir vėl atsilsėti; kodėl gi nemiega
Niekad krūtinėje mano kančia?

Vakariniam danguj pražysta pavasaris;
Gausybė ten rožių, ramybė alsuoja
Ten aukso pasaulis, tenai
Priimkit mane, debesys purpuriniai!

Šviesoj ir ore tesuduš mano meilė, kančia! —
Bet lyg išsigandęs to prašymo kvailo,
Burtas pabėga, tamsu po dangum
Ir vienišas vėl aš, kaip buvęs.

Ateik gi, miegė švelnusi! per daug jau
Geidžia širdis, galop išgesti tu, jaunyste,
Tu neramioji, svajotoja!
Rami ir giedra tad ateina senatvė.

Friedrich Hoelderlin

MANO GARBIAJAI SENOLEI

Daug matei tu, o motin brangioji, ilsies nūn
Laiminga, toli ir arti vardu menama
Ir mano pagerbta, su amžiaus sidabro karūna
Tarpe vaikų, kur tau bręsta, ir auga, ir žydi.
Ilga amžių siela romi tau laimėjo
Ir viltis, kuri meiliai į kančias tave vedė.
Nes laiminga tu, pamaldi, kaip Motina, gimdžius
Kadaise geriausia iš žmonių, žemėj mūs draugą,
Ak, jie nežino, koks jis didis yra tarp žmonių
Ir kone užmirštas, kas tasai gyvasai buvo.
Ji nedaug kas pažįsta, tačiau dažnai pasirodo
Jiems dangiškas vaizdas, metui audringam užėjus.
Taikus ir ramūs ėjo jis su tais vargšais marioaisiais,
Tas vienišas vyras, pilnas dieviškos dvasios.
Kas buvo tik gyvas, tą glaudė jis į savo sielą
Ir pasaulio kančias mylinčioj nešė krūtinėj,
Mirtį padarė draugu, ir sugrįžo visų vardu
Per kančias ir vargus, nugalėjęs, pas Tėvą.
Ir tu jį pažįsti, motin brangi, ir eini
Paskui jį, tą didingą, tikėdama, kantriai.
Štai ir aš atgijau nuo tų vaiko žodžių
Ir, kaip seniau, ašaros srūva man iš akių;
Ir menu aš seniai jau praėjusį metą,
Ir tėviškė guodžia man vienišą dvasią,
Ir tas namas, kur kadaise tau laiminant augau,
Kur, meile pasotintas, vaikas tarpo greičiau.
Ak, tada aš galvojau, kaip manim tu džiaugsiesi,
Kai toli nuo tavęs būsiu pasauly plačiam.
Daug ką bandžiau ir svajojau ir savo krūtinę
Sužeidžiau verždamas, bet jūs man pagydysit ją,
O brangieji! ir ilgai, kaip tu, o motin, gyventi
Aš mokysiuos; taip ramu ir šventa senatvė.
Tave aplankysiu, kad palaimintum dar syki,
Ir kad vyras tesėtų, ką vaikas žadėjo.

PUSĖ GYVENIMO

Su kriaušėm geltonom
Ir rožėm laukinėm
Ežere tiso žemė:
Jūs, gražiosios gulbės,
Svaigstą bučiniais,
Nerkite galvas
Į šventai blaių vandenį.

O, varge, kur rasiu, kai
Ateis žiema, gėlių?
Kur saulės šviesos
Ir žemės šešėlio?
O mūrai kyla
Nebylūs, šalti, ir vėjai
Vėliavos barška.

Vertė ALFONSAS TYRUOLIS.

Šiomet suejo 225 metai nuo žymiojo vokiečių poeto Friedrich Hoelderlin (1770-1843) gimimo. Tačiau aktualus jis tebelieka iki pat šiai dienai. Jo poezijai būdingas skambumas, sielos atvirumas ir idealistinis nusiteikimas. Daugiausia įtakos jam turėjo senųjų graikų grožio samprata, mitologija. Neseniai „Aidai“ Vilniuje išleido Hoelderlin'o poezijos vertimų į lietuvių kalbą knygą Eilėraščiai, kur dalyvauja Lietuvos ir išeivijos vertėjai.

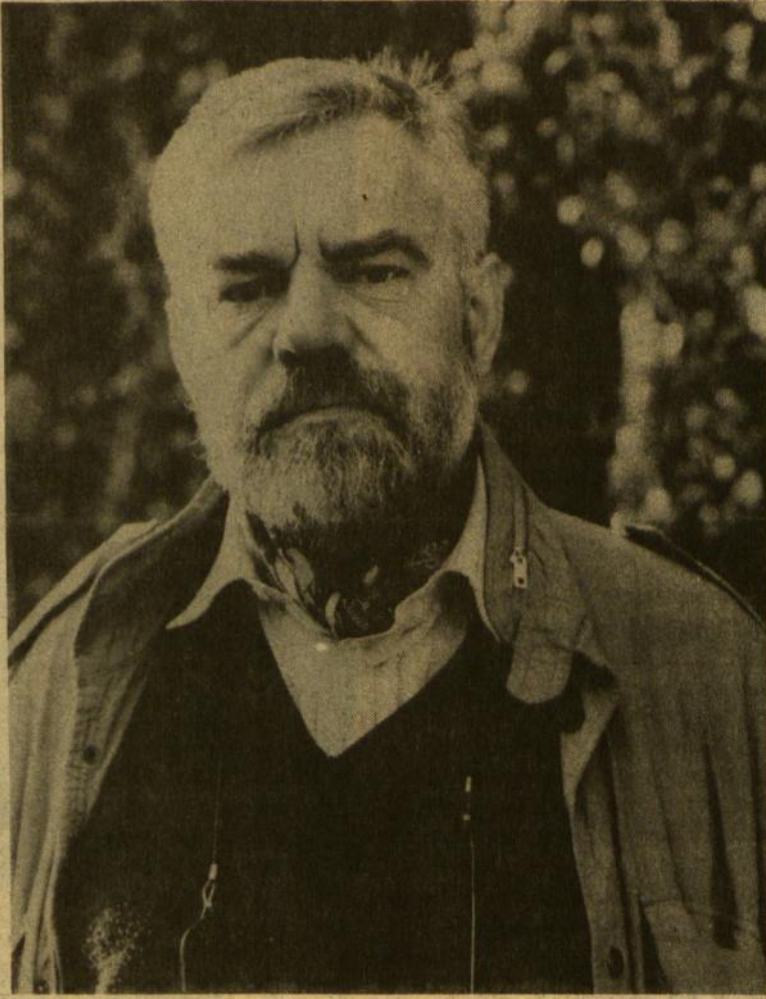
Portreto meistras Antanas Sutkus

EGLĖ JAŠKŪNIENĖ

Fotografijoje portreto žanras turi daugiausia specifinių bruožų. Čia ypatingai aiškiai jauti ribą tarp menininko saviraiškos ir dokumentalaus iškalbingumo. Per visą fotografijos istoriją portreto žanru žavėjosi daugelis menininkų, tačiau tik keli vardai išlaikė metų bandymus. Vieniems šlovę pelnė istorinės asmenybės, kurias, tarsi šleifas, lydėjo jas jamžinusių fotografų pavardės. Kiti patys skverbėsi per istorijos bruzgynus, savo talento dėka išsaugodami ateities kartoms bendraamžių pavardes. Pastariesiems likimas dovanojo laimę stoti prieš Nadar'o, D.M. Cameron, E. Steichen ir kitų garsenybių objektus.

Ivairiais laikais net pati mažiausia tauta turi savus fotografus, kurių darbai „registruoja“ savo laikotarpį ir žmones. Lietuva šiuo požiūriu nėra išimtis. Jau kelis dešimtmečius iš eilės šis nedidelis žemės lopinėlis garsėja meninės fotografijos meistras. Algimanto Kunčiaus, Antano Sutkaus, Aleksando Macijausko, Romualdo Rakausko ir kitų reportažai, fiksuojantys paprastos kasdienybės akimirkas, šventes, tradicijas, stebino giedru lyrizmu ir psychologizmu, apibendrinančiu, atrodytu, kasdienes gyvenimo situacijas.

Lietuviško report sraute išsiskiria Antano Sutkaus nuotraukos jau vien todėl, kad jis su atkakliu užsispyrimu fotografuoja žmones. Net švenčių ar kitų sambūrių metu jo dėmesį labiau traukia netikėtas žvilgsnis, atsitiktinis praeivis, o ne paties vyksmo šurmuly. Gimė Antanas Sutkus 1939 metais Kluoniškiuose (Kauno apskrityje). 1958-1963

Antanas Sutkus

Lietuvos fotografijos meistro Antano Sutkaus paroda, pavadinta „Pasaulio lietuvių portretai“, rengiama šį rudenį Lietuvių dailės muziejuje, Pasaulio lietuvių centre, Lemont, Illinois. Parodos atidarymas bus ateinantį penktadienį, spalio 20 dieną, 7:30 v.v. Lietuvių dailės muziejaus galerijoje.

metais studijavo Vilniaus universitete. Nuo 1969 metų — ilgametis Lietuvos Fotografijos meno draugijos pirmininkas. Personalinės Antano Sutkaus parodos buvo surengtos įvairiuose buvusios sovietų Sąjungos miestuose, Bulgarijoje, Vokietijoje, Če-

koslovakijoje, Jugoslavijoje, JAV, Suomijoje, Švedijoje, Norvegijoje, Italijoje. Jis dalyvavo drauge — daugelyje pasaulinių fotografijos parodų, kur pelnė apdovanojimų. Nuo 1976 metų jis — Tarptautinės meninės fotografijos federacijos (AFIAP) narys. 1980 metais

jam suteiktas Lietuvos nusipelnusio kultūros veikėjo vardas.

Antano Sutkaus žmonių tyrinėjimo „aistra“ išsiliejo stambiame, jau kelis dešimtmečius besitęsiančiame cikle „Lietuvos žmonės“ (pradėtas 1969 metais), kuriame rasime menininką ir gydytoją, paprastą kaimo žmogų ir žymų politiką... Sutkaus brailas išryškėjo jau pačiuose ankstyvuosiuose darbuose — stambus planas, kuriame dėmesys sutelkiamas į žmogų, tačiau paliekama vietos ir „aplinkos iškalbingumui“. Pagrindinį „herojų“ visuomet supa kiti žmonės, situacijos, daiktai, t.y. gyvenimiška aplinka, o ne sterilizuota, meniškai „preparuota“ studijinė erdvė. Stambus planas pasirenkamas neatsitiktinai. Ypač ankstyvajame periode tai buvo sąmoningas būdas „prakalbinti“ akis ir rankas — pagrindinius dvasios ir charakterio atspindžius. Tokie maksimaliai išgryninti portretai gerokai praplečia dokumentalios nuotraukos rėmus: psichologinė žmogaus charakteristika papildoma bendražmogišku turiniu — tauri senatvė ir nepažabojama jaunystė; skaudi vienatvė ir gilus pasiaukojimas.

Šiandieniniuose Antano Sutkaus portretuose vis daugiau atsiranda gyvenimo erdvės, kuri darniai apglėbia žmogų. Šis faktorius žymus naujoje portretų serijoje „Pasaulio lietuvis“, kur išviešiai fotografuojami „svetur“, t.y. savo naujojoje tėvynėje, ir besiveičiuojantys Lietuvoje. Pirmos grupės nuotraukose portretuojamieji, be abejo, jaučiasi natūraliai, nesuvaržyti aplinkos ir daiktų, kurie gyvai papildo jo charakterį. Antruoju atveju visas krūvis tenka tik žmogaus veidui, laikysenai, ir nuo fotografo meistriskumo priklauso, kaip žiūrovas jį interpretuos.

Prisimenant visus per tris de-

Aktorius Vytautas Ruginis

(Atkelta iš 3 psl.)

Kaip Vytautas sako, aktorius gyvenimas Amerikoje nėra lengvas (nelabai lengvas turbūt jis visur) ir kartais net laimė daug ką lemia. Tačiau yra vilčių, kad gal ateityje jį vėl matysime Broadway, į kur krypta viso pasaulio artistų dėmesys.

Bet šiaip ar taip reikia džiaugtis, kad iš to mažojo Vytuko, kurį matydavome vaikščiojantį Cicero gatvėmis, išaugo didelis vyras, kurį šiandien scenos ir filmų pasaulis pažįsta kaip Vyto Ruginis. Garbė tėvams, jį išauginusiems, smagu ir mums, lietuviams, kurie galime pasidžiaugti „savuoju“ aktoriumi. Jis ir šiandien dar kartkartėmis užsuka į Cicero aplankyti savo sergancio tėvo Igno ir Čikagos apylinkėse gyvenančių savo brolių. Vasarą kartais atvažiuoja paviešėti į Union Pier, Michigan, kur vaikystėje su tėvais vasaromis vykdavo.

paklausia per radijo ryšį, kokių greitkeliu jam važiuoti, ir tęsia rankų pantomimą:

— Man vakar nigeris įrėmė pistoletą į galvą. Ir atėmė visus pinigus. Aš jį!

Nuotaika nebloga, nors kaina už kraustymąsi pašoko dvigubai. Vėl paprašau manęs neliesti, Polas pasiteisina, kad jis italas. Per radijo ryšį praneša, kur išsukti iš greitkelio. Tačiau, pasirodo, tas pravažiavimas uždarytas. Temsta.

Zvimbiame į šiaurę. Tvirtai pasakau vairuotojui, kad daugiau nemokėsiu nei cento. Polas, atrodo, rimtai pasimetęs. O gal talentingai vaidina. Išsuka iš greitkelio, ieško į jį įvažiavimo vėl, nes reikia grįžti, ir pasiklysta. Kažkur tarp Queens'o ir Brooklyn'o, nykioje gatvelėje mes sustojame prie garažo tepalų vyrukų. Jie šaukia:

— Varyk per tiltą! Ten bus jūsų gatvė!

Bet už tilto Polas vėl pasimeta, nes posūkis į dešinę uždraustas. Tuomet prisišvartuoja prie sunkvežimio. Jo vairuotojas linksi galva ir staugia:

— Važiuk paskui mane! Aš parodysiu!

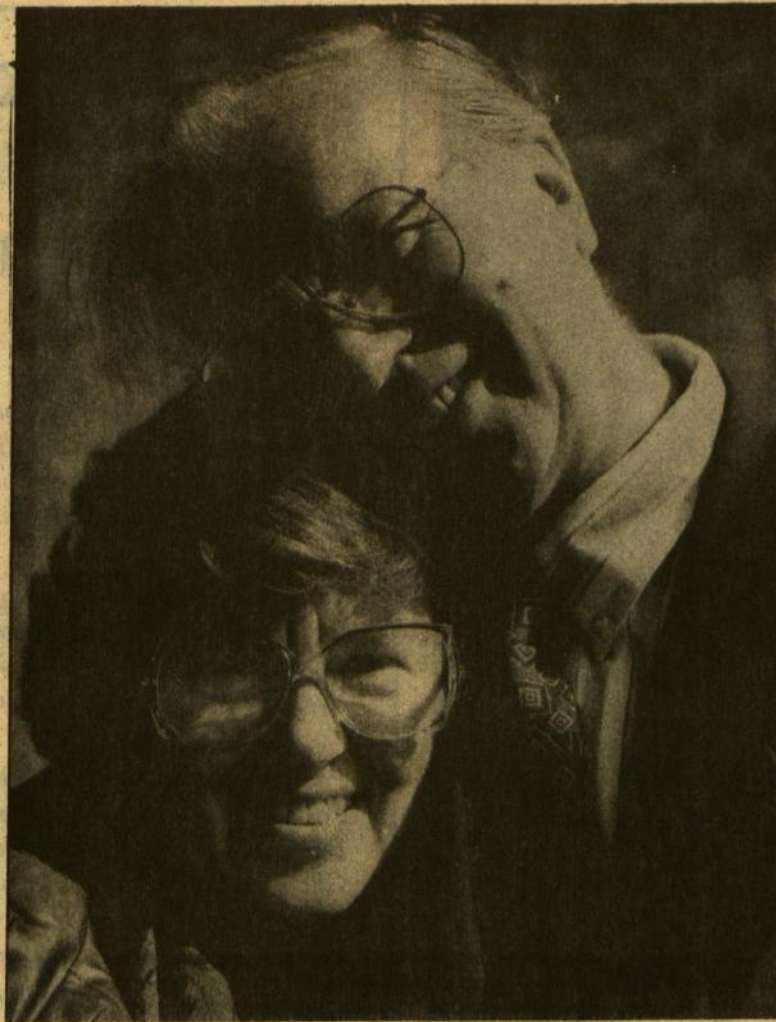
— Matai, kokie amerikiečiai? — džiaugiasi Polas.

Ir, tikrai, atsiduriame mano gatvelėje, tačiau man visiškai nepažįstama. Vėl klausiam. Paaiškėja, kad tai Queens'as, o mums reikia tos pačios gatvės Brooklyn'e. Polas keikia mūsų vedlį, aš kritikuoju Polo profesionalumą ir nusijuokiu:

— O gal jis ir pats nežinojo. Nesvarbu. Dabar aš rodysiu. Jau vėlu.

— Kas čia bosas?

— Aš moku, aš bosas. — Gerai.

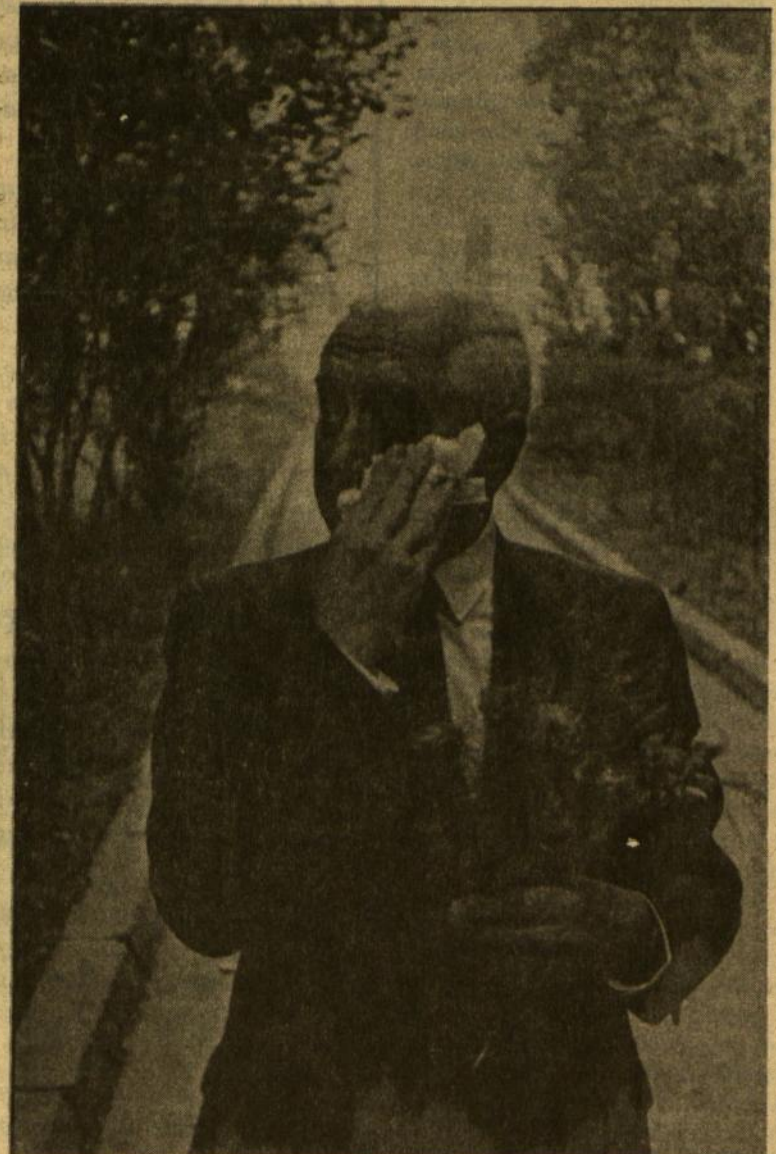
Dainininkas Jonas Vaznelis, Chicago Lyric Opera ir Čikagos Lietuvių operos ilgametis solistas, su žmona Natalija 1991 metų rugsėjo mėnesį.

Iš Antano Sutkaus fotografijų parodos „Pasaulio lietuvių portretai“, atidaromos ateinantį penktadienį, Lietuvių dailės muziejuje, Lemont, Illinois.

šimtmečius sukurtus Antano Sutkaus portretus, galima drąsiai teigti, kad pagrindinis jų bruožas — sveikas optimizmas, geranoriškas požiūris į „savo“ žmones, noras matyti tik teigiamas, gerasias jų puses. Tai byloja apie pozityvų autoriaus santykį su aplinka, pagarba kiekvienam, nesvarbu, kas jis bebūtų — sunkaus fizinio darbo nualintas žemdirbys ar visiems gerai žinomas visuomenės veikėjas. Ši pagarba neleidžia eksperimentuoti su nuotrauka, paverčiant žmogų negyva medžiaga autoriaus saviraiškai. Net tą formos ieškojimą užuominą, kuri „Pasaulio lietuvių“ seri-

joje išsilies kontaktinių atspaudų montazh, galima vertinti kaip nedrąsų Sutkaus norą atverti savo darbo proceso eigą. Antra vertus, net šios nedidelės „menininko virtuvės“ nuotrupos pilnos informatyvos prasmės — jos kinematografiškai parodo žmogų, įvairiausių atspindį jo nuotaukų ir išraiškų kaitą.

Šie kontaktiniai atspaudai — tai visas su žmogumi praleistas laikas, kilometrai išfotografuotos fotojuostos ir begalybė bendravimo akimirkų, kurių rezultatus mes, žiūrovai, įvertiname jau parodų salėse.

A.A. dallininkas Viktoras Vizgirda 1965 metais Lietuvoje.

Iš Antano Sutkaus fotografijų parodos „Pasaulio lietuvių portretai“, vyksiančios Lietuvių dailės muziejuje, Lemont, Illinois.

— Nesidžiaukite, suma ne-keičia.

Intuityviai randu savo gatvę. Polas tempo daiktus. Stengiasi dėl arbatpinigių.

Koridoriuje mane aploja šuo. Kai apžiūrėjau butą, šuns nebuvo. Virtuvėje bėga tik karštas vanduo. Nesutaisė. Bet tarakonų nėra. Ir gatvėlė rami.

Naktį prie langų (kambarys pusrūsyje) ilgai krenksi senas gir-

tas lenkas.

— Aš paskambinsiu jai į Gžegovą, kad ją kur...

Drioksteli populiariausias lenkų keiksmas, kurį perėmė ir lietuviai. Netrukus iš viršaus jaunas balsas valdingai perspėja:

— Aš tikrai tau išmalsiu snukį! Kur tu vaikiojiesi?

— Gerai, gerai. Aš save suturėsiu.

Sapnuoju lietuviškai.

Mažoji Lietuva

(Atkelta iš 2 psl.)

Viliaus Pėteraičio monografija *Mažosios Lietuvos vietovardžiai, jų kilmė ir reikšmė*.

Architektų M & M Purvinų rengiamas veikalas „Mažosios Lietuvos kaimo architektūra“, Lietuvoje leidykla „Litera“ leidžia „Lietuvninkų kraštą“ ir „Lietuvninkų tautosaką“. Rašytojas Kostas Kaukas paruošė apybraižas apie lietuvininkų tragediją, pavadintą „Rausvos pamario rasos“, kur rašoma ir apie siaubingas žudynes prie Šilutės ir Nemerkiemyje. Fondo valdyba paskyrė tam leidiniui 1,000 dolerių. Karaliaučiuje išėjo archeologo Vlado Mulakovo knyga *Užmirštoji prūsų istorija*. Autorius iškelia senųjų prūsų aukštą kultūrą, ne atneštinę, bet savą, kada septintajame amžiuje jie kovojo prieš avarus.

Baigiant šią apžvalgą, prasminga pakartoti prof. Domo Kauno „Reziumė“ žodžius: „...Vertingiausią Mažosios Lietuvos dvasinio palikimo dalį sudaro kalba, literatūra ir kultūra... Ypatingą vietą kultūros raidoje užėmė knyga... Mažosios Lietuvos lietuviškoji knyga darė kur kas didesnę poveikį, nei Didžiosios Lietuvos knyga, abiejų tautos dalių suartėjimui ir tautinio bendrumo palaikymui. [...] Knyga buvo viena svarbiausių perskirtų tautos dalių bendravimo priemonių [...] gal todėl Mažojoje Lietuvoje anksčiau susiformavo tautinis sąjūdis, išryškėjo visų lietuvių visuomenės sluoksnių vienijimosi tendencijos.“

Lietuvių kalbos kursai

Jau ne pirmus metus Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje, Čikagoje, rengiami lietuvių kalbos kursai. Norintys susipažinti su šia kalba, išmokyti parašyti laišką giminiams i Lietuvą ar perskaityti gautą žinutę iš Lietuvos, norintys susikalbėti su draugais, o gal būsimos verslo partneriais Lietuvoje ar turintys bet kokių kitų tikslų bei užmojų, kuriuos įgyvendinant reikia mokėti lietuviškai, kviečiami į šešių savaitių lietuvių kalbos kursų.

Kursai vyks šeštadieniais nuo 11 iki 1 val. po pietų nuo šių metų lapkričio 4 iki gruodžio 9 dienos Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje, 6500 South Pulaski Road, Chicago, IL.

Dėstytoja Karilė Vaitkutė, muziejaus švietimo skyriaus vedėja, turi lietuvių kalbos ir literatūros magistro laipsnį. Ji yra dėsčius lietuvių kalbą pradedantiesiems bei pažengusiems University of Illinois at Chicago ir University of Washington, Seattle.

Kursus lankantieji bus ne tik mokomi keturių pagrindinių kalbos mokėjimo komponentų, t.y. supratimo, kalbėjimo, skaitymo ir rašymo, bet ir supažindinami su lietuvių kultūra. Šie kursai — puiki proga tiems, kurie neturi laiko ir galimybių mokytis lietuvių kalbos visus metus aukštesiose mokyklose.

Mokėtis už šiuos šešių savaitių kursų — 66 doleriai. Dėl tolesnės informacijos prašome kreiptis i Balzeko muziejų telefonu (312) 582-6500 kasdien nuo 10 v.r. iki 4 v. p.p.

ATTITAIMYMAS

Rugsėjo 9 dienos *Draugo* kultūrinio priedo „Kertinėje paraštėje“ (Prano Visvydo „Su vasara iki rudens“) dėl spausdinant padarytos klaidos Friedrich Hoelderlin'o eilėraščio citata neteko jai (kaip visada poezijoje) būtino vieno skiemens. Turėjo būti: *Dass williger mein Herz, vom süßen / Spiele gesättiget, dann mir sterbe*. Autoriaus atsiprašome.

Šiaurys Narbutas

KRAUSTYMASIS

Visų pirma pakavimasis. Mielai daiktai, dėžėlės, vokai... mamos laišku negalima išmesti. Susirenku visus. Žmonos laiškas, cypliuku nuotraukos — prie širdies. Straipsniai, keptuvė, kelnaitės, medinės antys ir taip visą dieną.

Atvažiuoja senas griozdas. Jau nas vairuotojas šypsosi:

— Aš Polas. Jums padėti?

— Ne, geriau saugokite automobilį.

Stropiai sudelioju dėžes, maišelius, lagaminą, gitarą. Kai pagaliau įsitaisau šalia Polo, jis paklausia per radijo ryšį:

— Aš laukiau keturiasdešimt minučių. Kiek dabar kainuos? Šešiasdešimt vieną dolerį? Plius

mokėtis už tiltą.

Jis kerta man per petį.

— Mokek dabar.

Aš pasiruošęs viskam.

— Jei būčiau pirmą dieną

Amerikoje, vežtum mane už šimtą?

Jis išdidžiai linkteli galva. Pa-

judame. Polas be perstojo tauškia ir baksi man liesa rankele.

— Prašau manęs neliesti. O

pinigus gausite, kai išsikrausiu

daiktus Brooklyn'e. Jūs nepasitikite manimi, aš nepasitikiu

jumis. Ir nevežkite manęs per Čikagą.

Jis primygtinai reikalauja pinigų, aš gurkšnoju šaltą vandenį. Pasiūliu jam žemėlapi. Polas